
Mirko BILANDŽIĆ

TERORIZAM
KAO (NE)EFIKASNA
STRATEGIJA:
ISKUSTVA ZA
HRVATSKU KAO
ČLANICU ANTITERORI-
STIČKE KOALICIJE I
ODBORA ZA PROTU-
TERORIZAM VS UN-a

Donošenje Rezolucija 1368 i 1373 Vijeća sigurnosti UN-a 2001. bilo je uvod u pristupanje Hrvatske Antiterorističkoj koaliciji. Ulaskom u Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda (VS UN), kao najviše izvršno tijelo međunarodne zajednice odgovorno za međunarodnu sigurnost, značaj Hrvatske na međunarodnoj sceni bitno je porastao. Početkom 2008. Hrvatska je preuzela i predsjedanje Odborom za protuterorizam (*Counterterrorism Committee*) VS UN-a što je Hrvatsku dovelo na položaj na neki način predvodnika međunarodne zajednice u borbi protiv terorizma i nametnulo joj bitnu ulogu i odgovornost u definiranju i realizaciji efikasnih protuterorističkih strategija. Ulaskom u NATO savez (*North Atlantic Treaty Organization*) u travnju 2009. instituciju kolektivne sigurnosti koja je u suvremenim uvjetima predvodnik protuterorističkih djelovanja međunarodne zajednice pozicija RH na međunarodnoj sceni postala je još istaknutija. Polazeći s prikazanih stajališta koja određuju mjesto i ulogu Hrvatske na međunarodnoj sceni, opravdano je postaviti pitanje: što Hrvatskoj u tim okvirima, a u relaciji s terorizmom, nude svjetska iskustva te znanstvene i stručne analize i spoznaje o terorizmu? Ništa manje nije važno ni pitanje kojim je aspektima fenomenologije terorizma potrebno posvetiti posebnu pozornost? Možda je još važnije pružiti odgovor na pitanje je li terorizam efikasna strategija?

OBILJEŽJA SUVREMENOG TERORIZMA

Terorizam, kao iskaz političke i društvene krize i nezadovoljstva političkim, socijalnim, gospodarskim, religijskim i dr. kretanjima, jedan je od najopasnijih političkih i sigurnosnih fenomena suvremenog doba. Kao fenomen terorizam je na svjetskoj sceni (Hoffman, 2006.; Laqueur, 1987.) prisutan više od dva stoljeća (od vremena Francuske revolucije), od 30-ih godina prošlog stoljeća ima međuna-

rodni karakter (atentat u Marseillesu 1934.), dok je u svojoj suvremenoj fazi eskalirao i dosegao globalne razmjere.

Terorizam je predmet interesa mnogih znanstvenika, teoretičara, političara, novinara, profesionalnih pripadnika institucija sigurnosti koji pokušavaju odgovoriti na pitanje: što je to terorizam? No, unatoč tome, općeprihvaćeno generičko određenje terorizma nije postignuto.¹ Terorizam je fenomen u vezi s kojim se javlja pozamašan broj dilema i kontroverzi. Upravo su različiti (ponajprije političkim interesima motivirani) pogledi na terorizam, fenomen koji je politički generiran i podrazumijeva uporabu nasilja (terora) radi ostvarenja političkih ciljeva (Bilandžić, 2008.), jedan od izvora moći terorizma.

U eri suvremenog terorizma koja datira iz 1960-ih godina terorizam je postupno postao gotovo svakodnevica socijalnih i političkih kretanja diljem svijeta. Konačan rezultat takva stanja jest životni kontinuum (nastanak, djelovanje, pasiviziranje, odumiranje ili nestanak) 650 terorističkih organizacija diljem svijeta. U istom razdoblju u svijetu je izvršeno 80.000 terorističkih djelovanja,² dok je u pojedinim statistikama riječ o gotovo 100.000 izvršenih terorističkih akata od 1970. – 2007. (Dugan i dr., 2008.).³ Činjenica o postojanju 650 kriznih žarišta u svijetu, u čijem su središtu teroristička djelovanja, ozbiljna su prijetnja suvremenom svijetu. Ako se ima u vidu da ta krizna žarišta diljem svijeta rezultiraju s godišnje prosječno 1974 teroristička čina ili njih 5,5 dnevno, te da se u njima širom svijeta ubija i sije smrt, iskazi opasnosti od terorizma više su nego očiti.

Kada se analiziraju teroristički akti, uočava se (Slika 1) njihov kontinuiran rast od 1970. do 1992., pad do 2000. te opetovano strahoviti rast nakon tog razdoblja. Godine 2006. u svijetu je naime izvršeno više od 6.500 terorističkih akata. Taj značajan porast terorističkih akata ozbiljan je signal koji upozorava na ono čime je sve svijet bremenit.

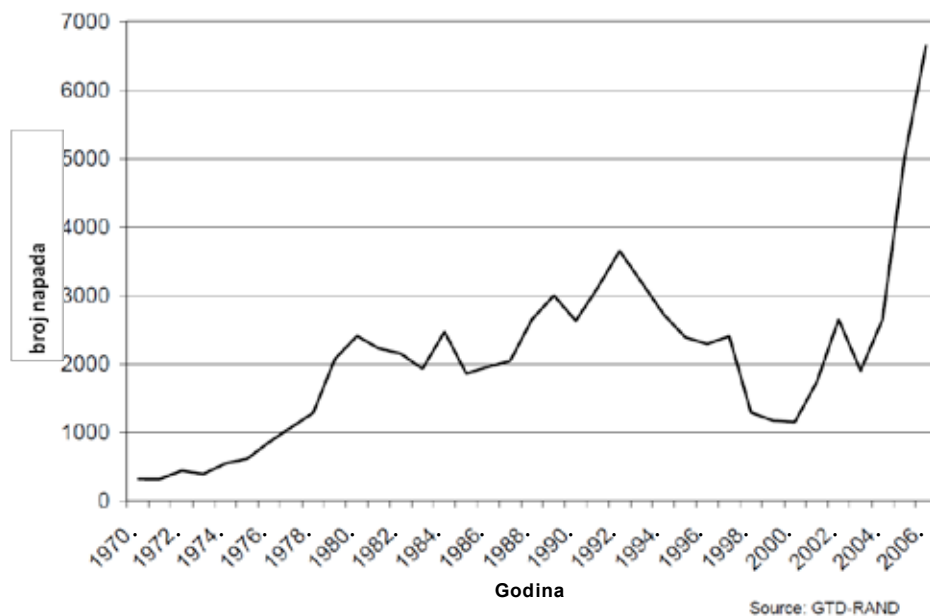
1 U svojoj knjizi *Political Terrorism*, Alex Schmid analizira više od stotinu (109) definicija terorizma. Vidi: Schmid, 1984.

2 Riječ je o podacima iz Global Terrorism Database (GTD), istraživačkog središta za terorizam američkog Ministarstva domovinske sigurnosti (U.S. Department of Homeland Security) smještenog pri University of Maryland. Vidi: START, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, prikazano na: <http://www.start.umd.edu/data/gtd>, učitano 11. veljače 2009. Broj od 78.949 terorističkih akata rezultat je analize raspoloživih relevantnih baza podataka te ujednačavanja statističkih i metodoloških kriterija što su je proveli stručnjaci University of Maryland i RAND Corporation pod pokroviteljstvom američkog Ministarstva pravde (U.S. Department of Justice) te izradili jedinstvenu bazu podataka o terorističkim aktima. Vidi Dugan i dr., 2008.

3 Riječ je o zbroju podataka iz dviju baza podataka o terorističkim aktima: Pinkerton Global Intelligence Services (67.160 akata od 1970-1997.) i RAND-MIPT Terrorism Incident Data Base (29.937 akata od 1998. godine).

Brutalni teroristički napad na Sjedinjene Američke Države 11. rujna 2001., koji nije samo najbrutalniji pojedinačni teroristički akt u povijesti, već i akt koji je definitivno promijenio suvremeni svijet, uvjerljivo je pokazao razmjere i opsege bremenitosti suvremenog svijeta. Porast terorističkih akata, također, pokazuje da je suvremeni unipolarni svijet predvođen Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) kao jedinom supersilom bitno nestabilniji od svijeta u kojem je postojala relativno stabilna bipolarnost, u vrijeme Hladnog rata, odnosno do raspada komunističkog bloka. Američki odgovor na udar Al Qa'ide, novoustanovljeni "rat protiv terorizma" i vojne akcije u Afganistanu i Iraku te ukupni vrlo složeni odnosi SAD-a i muslimanskog svijeta zasigurno su dodatni generatori terorizma. Uostalom, prema podacima američke administracije islamske (sekularne i islamističke/džihadističke) oružane organizacije odgovorne su za oko 25% terorističkih akata koji su se tijekom 2006. dogodili diljem svijeta (National Counterterrorism Center, 2007.). Područje Bliskog istoka jedno je od najnestabilnijih područja u svijetu, područja u kojem su opseg i intenzitet, ne samo terorističkog nasilja, među najizraženijima u svijetu. Bliski istok zajedno s područjem Južne Amerike (Slika 2) čini područje na kojem se dogodilo 50% svih terorističkih akata u svijetu i na kojem je stradala polovina svih žrtava terorizma.

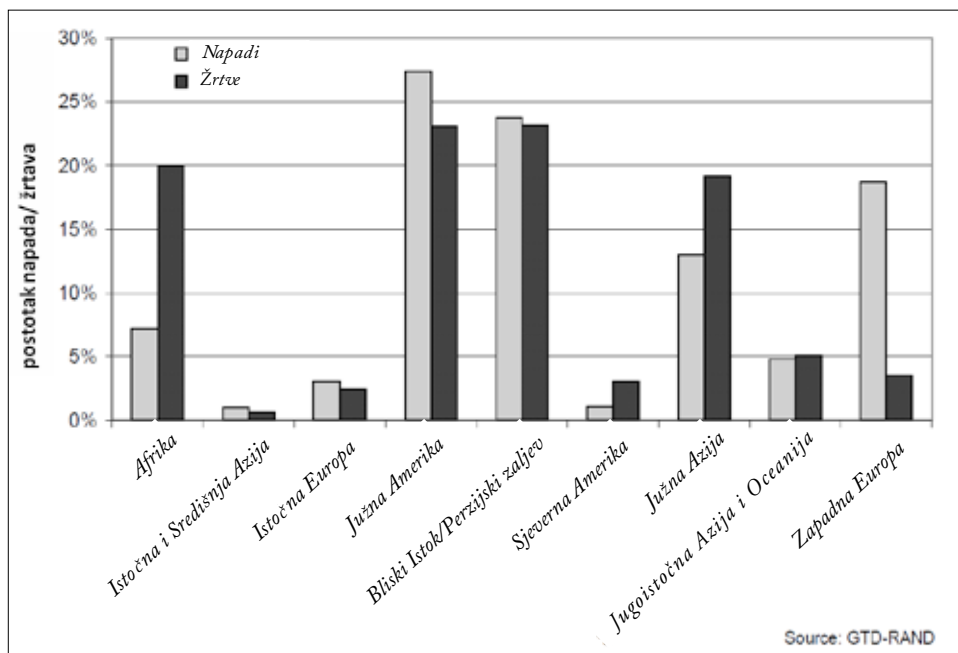
Slika 1.
Broj terorističkih napada, 1970.- 2006.

Izvor: Dugan L., LaFree G., Cragin K., Kasupski A.: *Building and Analyzing a Comprehensive Open Source Data Base on Global Terrorist Events*; March 2008; preuzeto s: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/223287.pdf>, učitano 11. veljače 2009.

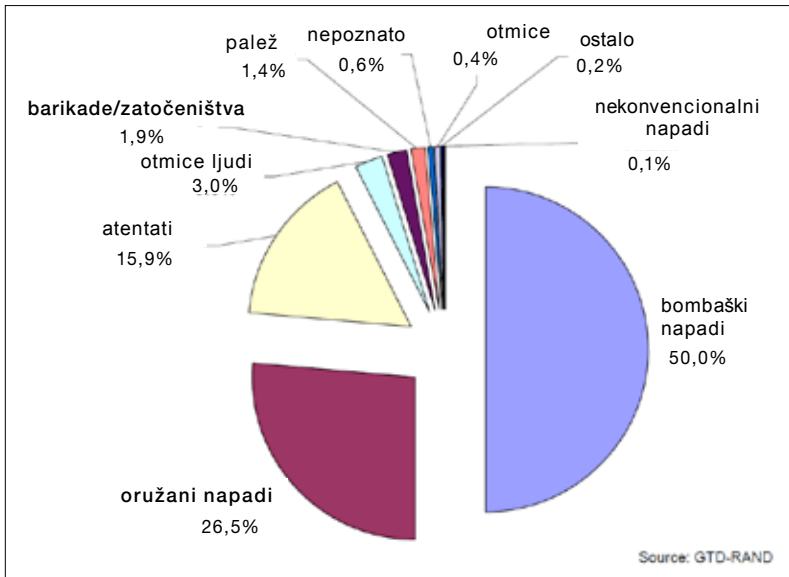
Slika 2.

Broj terorističkih napada po regijama u svijetu, 1970.-2006.

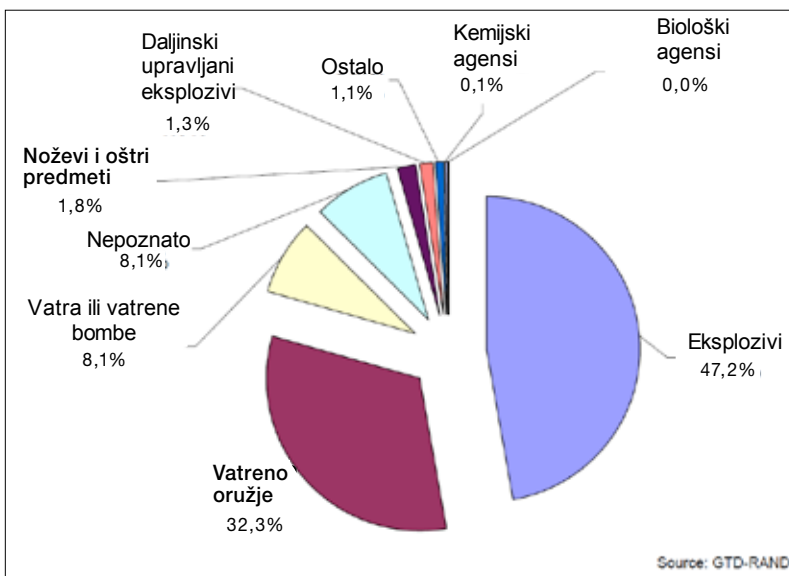
Izvor: Dugan L., LaFree G., Cragin K., Kasupski A.; *Building and Analyzing a Comprehensive Open Source Data Base on Global Terrorist Events*; March 2008; preuzeto s: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/223287.pdf>, učitano 11. veljače 2009.

Daljnja analiza izvršenih terorističkih akata (Slike 3, 4 i 5) pokazuje da je u pogledu "modus operandia" posrijedi najčešće bilo postavljanje eksplozivnih naprava (50%), zatim oružani napadi (26,5%) te atentati (15,9%). Svi ostali načini izvršenja terorističkih udara (kidnapiranja, otmice, taoci itd.) čine tek 8% ukupnih terorističkih udara. Civilno stanovništvo i njegova imovina, vlade i njezini objekti te poslovni objekti čine gotovo 55% meta terorističkih napada. No, bitno je uočiti da poslovni sektor predstavlja cilj terorističkih akata u više od 25% slučajeva. Radi li se o određenoj transformaciji prvenstva u pogledu meta terorističkih akata: od državnih, političko-vojno-diplomatskih meta prema metama u poslovnom sektoru?

Slika 3.
 Raspodjela terorističkih napada prema taktikama, 1970.-2006.

Izvor: Dugan L., LaFree G., Cragin K., Kasupski A.: *Building and Analyzing a Comprehensive Open Source Data Base on Global Terrorist Events*; March 2008; preuzeto s: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/223287.pdf>, učitano 11. veljače 2009.

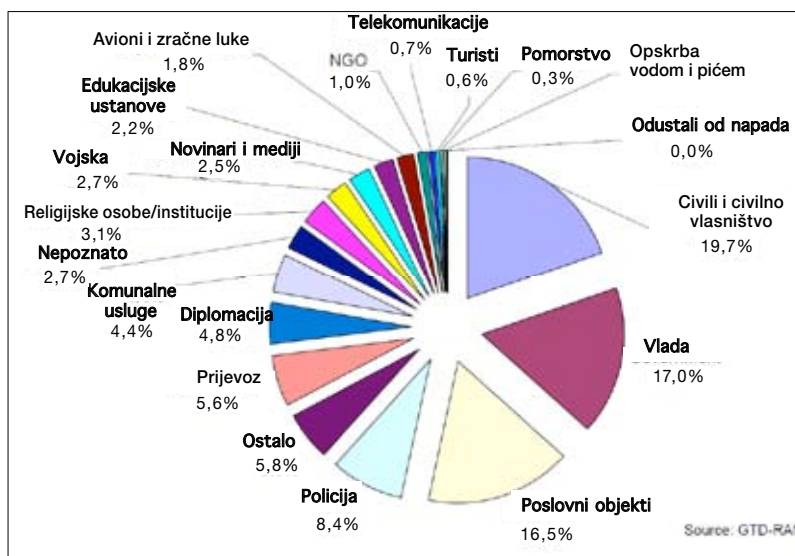

Slika 4.
 Oružje korišteno u terorističkim napadima, 1970.-2006.

Izvor: Dugan L., LaFree G., Cragin K., Kasupski A.: *Building and Analyzing a Comprehensive Open Source Data Base on Global Terrorist Events*; March 2008; preuzeto s: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/223287.pdf>, učitano 11. veljače 2009.

Slika 5.

Ukupna raspodjela terorističkih akata prema ciljevima napada, 1970.-2006.

Izvor: Dugan L., LaFree G., Cragin K., Kasupski A.: *Building and Analyzing a Comprehensive Open Source Data Base on Global Terrorist Events*; March 2008; preuzeto s: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/223287.pdf>, učitano 11. veljače 2009.

Tablica 1.

Najaktivnije terorističke organizacije: učestalost i postotak akata u odnosu na ukupan broj terorističkih akata, 1970.-2006.

Zanimljivo je pogledati popis (Tablica 1) terorističkih organizacija koje su od 1970. do 2006. izvršile najviše terorističkih akata. Među prve četiri dvije su iz Europe: Baskijska domovina i sloboda – *Euskadi Ta Askatasuna/Basque Fatherland and Freedom* (ETA) i Irska republikanska armija – *Oglaigh na hEireann/Irish Republican Army* (IRA), dok se Al Qa'ida ne nalazi ni među prvih dvadeset.

Teroristička organizacija	Učestalost	%
1 Put sunca – <i>Sendero Luminoso/Shining Path</i> (SL)	2817	3,61
2 Baskijska domovina i sloboda – <i>Euskadi Ta Askatasuna/Basque Fatherland and Freedom</i> (ETA)	1378	1,77
3 Nacionalni front za oslobođenje Farabundo Martí – <i>Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional/Farabundo Martí National Liberation Front</i> (FMLN)	1249	1,60
4 Irska republikanska armija – <i>Oglaigh na hEireann/Irish Republican Army</i> (IRA)	1165	1,49
5 Revolucionarne oružane snage Kolumbije – <i>Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia/Revolutionary Armed Forces of Colombia</i> (FARC)	1066	1,37
6 Kolumbijska nacionalna oslobodilačka vojska – <i>Ejército de Liberación Nacional/National Liberation Army of Colombia</i> (ELN)	784	1,01

	Teroristička organizacija	Učestalost	%
7	Hamas (<i>Harakat al Muqawama al Islamiyya/Islamic Resistance Movement</i>)	608	0,78
8	Oslobodilački tigrovi tamilske domovine – <i>Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)</i>	569	0,73
9	Domoljubni front Manuel Rodriguez (Čile) – <i>Frente Patriotico Manuel Rodriguez/Manuel Rodriguez Patriotic Front (FPMR)</i>	568	0,73
10	Kurdska radnička stranka – <i>Partiya Karkeren Kurdistan/Kurdish Workers Party (PKK)</i>	535	0,69
11	Nova narodna vojska (Filipini) – <i>Bagong Hukbong Bayab/New People's Army (NPA)</i>	472	0,61
12	Nacionalni front za oslobođenje Korzike – <i>Fronte di Liberazione Naziunale Corsu/ Front de Liberation de la Corse/Corsican National Liberation Front (FLNC)</i>	455	0,58
13	Talibanski pokret – <i>Taliban</i>	438	0,56
14	Revolucionarni pokret Tupac Amaru – <i>Movimento Revolucionario Tupac Amaru/Tupac Amaru Revolutionary Movement (MRTA)</i>	412	0,53
15	Nepalska komunistička partija – <i>Communist Party of Nepal-Maoists (CPN-M)</i>	403	0,52
16	Pokret 19. travnja (Kolumbija) – <i>Movimento 19 de Abril/Movement of April 19 (M-19)</i>	321	0,41
17	Nikaragvanske demokratske snage – <i>Fuerza Democratica Nicaraguense/Nicaraguan Democratic Force (FDN)</i>	287	0,37
18	Narodni oslobodilački front (Sri Lanka) – <i>Janatha Vimukthi Peramuna/People's Liberation Front (JVP)</i>	274	0,35
19	Pokret revolucionarne ljevice (Čile) – <i>Movimento de Izquierda Revolucionaria Movement of the Revolutionary Left (MIR)</i>	257	0,33
20	al-Fatah – <i>Harakat al-Tabrir al-Vataniyya al-Filistinija</i>	243	0,31

Izvor: Dugan L., LaFree G., Cragin K., Kasupski A. (March 2008): *Building and Analyzing a Comprehensive Open Source Data Base on Global Terrorist Events*, preuzeto s: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/223287.pdf>, učitano 11. veljače 2009.

PROTUTERORISTIČKO DJELOVANJE I (NE)EFIKASNOST TERORIZMA

Makar je terorizam ozbiljna prijetnja međunarodnom poretku i njegovim sastavnicama, suvremeni svijet, kako na nacionalnim razinama tako i na razini međunarodne zajednice, još uvijek nije našao efikasan odgovor protiv terorizma. Zašto? Uz prethodno naznačeno nepostojanje općeprihvaćenoga generičkog određenja terorizma i različite poglede na terorizam, odgovor u pogledu nepostojanja efikasnog djelovanja protiv terorizma zasigurno se krije i

u strukturi terorizma. Kao spoj politike i nasilja terorizam ima tri temeljna elementa:

1. uzroke koji dovode do političkog nasilja koje prerasta u terorizam
2. terorističke akte (teror) koje najčešće izvode terorističke organizacije, ali nerijetko i države te
3. protuterorističku politiku, odnosno protuterorističko djelovanje.

Kada se razmatra pitanje protuterorističkog djelovanja, suvremene se demokratske države suočavaju s nekoliko dilema. Prije svega, Walter Laqueur je sasvim opravdano još prije više od tri desetljeća postavljao pitanje može li demokratsko društvo potisnuti terorizam a da se ne odrekne vrijednosti na kojima je izgrađeno i na kojima počiva to demokratsko društvo? Također se postavlja pitanje opsega i intenziteta državne protuakcije na terorizam. Primjerno bi bilo da države poduzimaju akcije koje su proporcionalne opasnosti koja se želi spriječiti. No, suvremena je praksa sasvim drugačija. Reakcije država često su nasilnije ili pak, u blažem slučaju, identične akcijama terorista. U konačnici i jedne i druge samo generiraju daljnju spiralu nasilja. Koncept liberalne demokracije, kao najsavršeniji oblik življenja suvremenog čovjeka, suočen je s nizom izazova i dilema kada je u pitanju protuterorističko djelovanje. Stoga se s pravom postavlja i pitanje efikasnosti suvremenih demokracija u borbi protiv terorizma? Terorizam i teror nedržavnih entiteta bitno ugrožavaju sigurnost demokratskih država. No, isto tako njihove temeljne vrijednosti, prije svega koncept liberalizma, ugrožavaju i mjere koje države primjenjuju (ograničenja prava i sloboda pojedinaca) u borbi protiv terorizma. Suvremene demokracije još uvijek jednostavno nisu našle primjerene odgovore za djelovanje u "sivoj zoni", između politike i rata u kojoj se nalazi i u kojoj djeluje terorizam (Townshend, 2003.). Bit terorizma upućuje na pitanje: zašto se događa terorizam? Svaki je terorizam slučaj za sebe, svaki nastaje u određenim okolnostima i zbog određenih razloga. Za razliku od terorizma koji je ovisan o okolnostima, terorističko je djelovanje sustavno. Odgovor na terorizam trebao bi na strateškoj razini biti još sustavniji. Efikasno protuterorističko djelovanje uključuje političko i sigurnosno djelovanje. Ako se u kontekstu protuterorističkih strategija terorizam shvati u potpunosti, tj. sa svim elementima njegove strukture, sasvim je jasno da je najefikasnije sredstvo eliminiranja terorizma otklanjanje njegovih uzroka. No, čini se da suvremeni svijet nedostatnu pažnju poklanja uzrocima terorizma. Kako je moguće iskorijeniti neku po-

javu ako se ne otklone njezini uzroci? Je li to uopće moguće? Uostalom, ni Rezolucija 1368 Vijeća sigurnosti UN-a, koja predstavlja prvi dokument o terorizmu oko kojeg je na razini međunarodne zajednice postignuta suglasnost, ne poklanja dostatnu pažnju uzrocima terorizma. Rezolucija je prije svega usredotočena na sprječavanje budućih terorističkih akata. No, teror je tek jedan dio terorizma (Tatalović, Bilandžić, 2005.). Bez otklanjanja uzroka terorizma terorističko će djelovanje i dalje biti dio životne svakodnevice diljem svijeta. Tako dugo dok postoje političke, ekonomske i socijalne nejednakosti i nepravde, potlačenosti, obespravljenosti i poniženosti, političke, socijalne i gospodarske krize, nezadovoljstva političkim, socijalnim, gospodarskim i religijskim kretanjima i tako dugo dok postoje pojedinci i skupine koji, kao reakciju na takvo stanje, a s ciljem njegova otklanjanja i ostvarenja vlastitih ciljeva i uslijed stvarne ili percipirane nemogućnosti korištenja političkih sredstava tendiraju uporabi nasilja, postojat će i terorizam. Odgovor na pitanje zašto se terorizam događa također pruža osnovu za opravdavanje različitih pogleda na teroriste: od terorista do boraca za slobodu. Terorizam se generira primarno iz političkog područja. Rješavanje političkih problema zasigurno bi utjecalo na eliminiranje ili reduciranje terorizma. No, u tome i jest paradoks terorizma: terorizam (teror) onemogućuje rješavanje političkih problema iz kojih se generira, a te probleme trebala bi riješiti upravo ona politika koja je uvjetovala nastanak terorizma, odnosno politika na koju je terorizam (teror) izravan odgovor.

U navedenim je okvirima utemeljeno postaviti i pitanje je li terorizam efikasna politička strategija, je li terorizam (teror) efikasno sredstvo za ostvarenje političkih ciljeva? Između pozamašnog broja dilema i kontroverzi koje se vežu uz terorizam, svakako je jedna od izraženijih političkih, stručnih i akademskih ona o stupnju efikasnosti terorizma kao političke strategije. Efikasno suprotstavljanje terorizmu i njegova eliminacija uvjetovani su, prije svega, ozbiljnim poznavanjem ukupne fenomenologije terorizma. Suvremena akademska istraživanja (*academic research*), za razliku od prije dominantnih *policy research* koja su ukazivala na neefikasnost terorizma, pružaju drugačiju sliku u pogledu efikasnosti terorizma kao političke strategije. Većina dosadašnjih znanstvenih i stručnih teza proizašlih iz analize suvremene političke povijesti pokazuje da isključivo posredstvom terorizma nije moguće ostvariti političke ciljeve. No, isto tako analiza niza slučajeva pokazuje da su te teze u suvremenim uvjetima ozbiljno dovedene u pitanje. Rezultati suvremenih istraživanja dodatno pru-

žaju vrlo uvjerljiv odgovor na pitanje o efikasnosti terorizma. Stručnjaci ugledne američke *RAND Corporation* Seth Jones i Martin Libicki istražili su konačne učinke, odnosno završetak djelovanja svih 648 terorističkih organizacija koje su od 1968. do 2006. djelovale diljem svijeta. Rezultate istraživanja prikazali su u izvrsnoj studiji *“How Terrorist Groups End”*. Istraživanje je izvršeno za potrebe američke administracije, s namjerom boljeg razumijevanja činjenice kako su terorističke organizacije završile u prošlosti te davanja procjene implikacija u pogledu američke borbe protiv Al Qa’ide (Jones, Libicki, 2008.: v). Premda je istraživanje rađeno s takvom svrhom, na temelju rezultata istraživanja moguće je izvesti uvjerljiv zaključak o efikasnosti terorizma kao političke strategije na općoj razini.

Predmet istraživanja bilo je 648 terorističkih organizacija koje su djelovale u svijetu od 1968. do 2006. godine. Rezultati istraživanja pokazali su da terorističke organizacije prestaju djelovanje zbog niza faktora i to najčešće njihovom kombinacijom. Te faktore grupirali su u pet osnovnih kategorija:⁴

- uporaba sredstava iz spektra kriminalizacije/policizacije (*policing*), što uključuje uporabu policijskih i obavještajnih institucija s ciljem prikupljanja informacija o terorističkim organizacijama i njihovu djelovanju, prodora u terorističke organizacije te uhićenja ključnih članova terorističkih organizacija
- uporaba vojnih snaga s ciljem uništenja terorističkih organizacija (*military force*)
- uključivanje terorističkih organizacija u legalne i legitimne političke procese (*politics*)
- ostvarenje ciljeva terorističkih organizacija, odnosno njihova pobjeda (*victory*)
- raskol unutar terorističkih organizacija i njihovo cijepanje (*splintering*), pri čemu treba istaknuti da je ta kategorija, zbog činjenice da raskol unutar pojedine terorističke organizacije ne znači i odustajanje od terora njezinih frakcija, eliminirana iz daljnjih analiza.

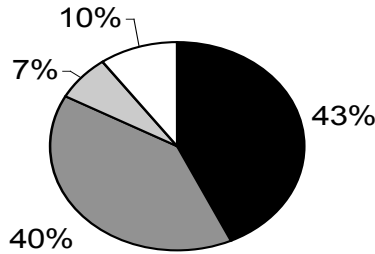
Konačno, rezultati istraživanja (Slika 6) pokazali su sljedeće rezultate:

- u 43% slučajeva terorističke su organizacije odustale od terora i uključile se u političke procese

4 Ostale kategorije, primjerice ekonomske sankcije koje mogu dovesti do prestanka terorizma ili pak tzv. strategija odrubljenja glave (*decapitation strategy*), koja podrazumijeva uhićenje ili ubijanje lidera terorističke organizacije kao razlog prestanka postojanja organizacije, nisu posebno razmatrane, već su svrstane u “druge kategorije”.

- u 40% slučajeva terorističke su organizacije prestale postojati i djelovati zbog akcija policijskih i obavještajnih snaga (uhićenje i kazнено procesuiranje ili likvidacija pripadnika terorističkih organizacija)
- u 7% slučajeva vojne snage i vojne akcije onemogućile su daljnje djelovanje terorističkih organizacija
- u 10% slučajeva terorističke organizacije ostvarile su svoje ciljeve i pobijedile.

Mirko BILANDŽIĆ
Terorizam kao (ne)efikasna strategija: iskustva za Hrvatsku kao članicu Antiterorističke koalicije i Odbora za protuterorizam VS UN-a

- uključene u političke procese
- onemogućeno djelovanje policijsko-obavještajnim djelovanjem
- onemogućeno djelovanje vojnim djelovanjem
- ostvareni ciljevi terorističkih organizacija

Slika 6.
 Završetak terorističkih organizacija (%)

Rezultati su nastali na temelju uzorka od 268 terorističkih organizacija budući da su iz analize izbačene još uvijek aktivne organizacije (244 organizacije 2006. godine) te organizacije unutar kojih se dogodio raskol (136 terorističkih organizacija). Izražen u brojkama rezultat je sljedeći:

- 114 terorističkih organizacija uključilo se u političke procese
- 107 ih je svladano policijsko-obavještajnim akcijama
- 20 ih je svladano vojnim djelovanjima, dok je
- 27 organizacija ostvarilo svoje ciljeve i pobijedilo.

Rezultati tih istraživanja nesporno su pokazali stupanj efikasnosti terorizma kao namjeravane i neovisne političke strategije. Teze o neefikasnosti terorizma tim su rezultatima bitno osporene i sasvim ozbiljno dovedene u pitanje. Preciznije, rezultati su pokazali da je terorizam (teror) efikasno sredstvo za ostvarenje političkih ciljeva.

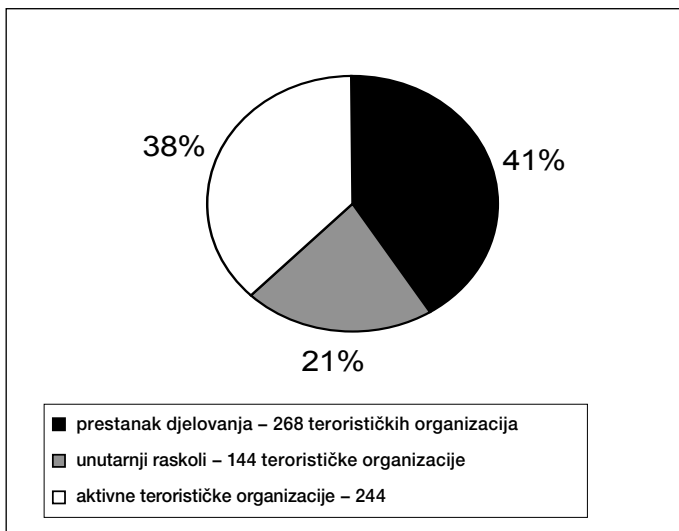
Zajedno promatran status svih 648 terorističkih organizacija (Slika 7) pokazuje sljedeće:

- 268 terorističkih organizacija ili njih 41% prestalo je djelovati

Slika 7.

Status terorističkih organizacija 1968.-2006. godine (%)

- 144 organizacije (21%) su zbog unutarnjih raskola prestale postojati, ali njihov prestanak postojanja ne znači i nepostojanje terora i terorizma od novonastalih frakcija
- 244 terorističke organizacije ili njih 38% još je uvijek aktivno.

Dakle, terorističke su organizacije u 10% slučajeva ostvarile izravnu pobjedu, dok su u 43% slučajeva odušale od terora i uključile se u legalne demokratske političke procese. Analiza slučajeva uključenja terorističkih organizacija u političke procese pruža dodatan i time potpun odgovor o efikasnosti terorizma. Kada se terorističke organizacije odriču nasilja i ulaze u političke procese? Više je razloga za to, no jedan je posebno značajan. Riječ je o slučaju kada su ukupne nacionalne i međunarodne okolnosti takve da terorističkim organizacijama ukazuju na to kako je odustajanje od nasilja čin koji im ide u prilog te da je političkim sredstvima moguće ostvariti konačne ciljeve. No odustajanje od terora podrazumijeva da državne vlasti prihvate političke ciljeve terorističkih organizacija.⁵ Terorističke su organizacije time u poziciji da političkim sredstvima ostvare ciljeve zbog kojih su se koristile terorom i ubijale. Prihvatanje ciljeva terorističkih organizacija jest uspjeh terorističkih organizacija makar njihovi konačni ciljevi nisu u potpunosti postignuti. Analiza fenomena uključenja terorističkih organizacija u legalne i legitimne

⁵ Kao dokaz može poslužiti slučaj 'Privremene' Irske republikanske armije (*Provisional Irish Republican Army* – PIRA). Detaljnije vidi: Bilandžić, 2005. i 2006.

političke procese upućuje na dodatni paradoks terorizma. S jedne strane, u zamjenu za odustajanje od terora (nasilja) i uključenje terorističkih organizacija u političke procese priznaje im se određeni legitimitet. Uključenje terorističkih organizacija u politički proces znači i prihvaćanje istih onih ciljeva koji su prethodno doveli do uporabe terora. U konačnici to znači da je uključenje terorističkih organizacija u političku borbu na određen način jedina sveobuhvatna strategija za suzbijanje terorizma, budući da neizravno prihvaća otklanjanje uzroka koji dovode do terorizma. Kako je i uključenje terorističkih organizacija na određen način njihova pobjeda, očito je da je u 53% slučajeva, u manjem ili većem postotku, terorizam efikasno sredstvo za ostvarenje političkih ciljeva.

ZAKLJUČAK

Terorizam je političko-sigurnosni fenomen koji zahtijeva i takav odgovor. Efikasna protuteroristička strategija mora biti sveobuhvatna i uzeti u obzir oba kriterija. Nema rješenja terorizma bez otklanjanja političkih, socijalnih, religijskih ili gospodarskih uzroka koji dovode do terorizma, bez poznavanja njegova porijekla i načina širenja. Teror kao sastavnica terorizma jest nasilje. To je sredstvo kojim se primarno koriste oni koji se osjećaju ugroženi, obespravljani, potlačeni ili poniženi. To je nasilje u ime oslobođenja od nasilja koje primjenjuju upravo oni koji prethodno osjećaju ili shvaćaju da se nasilje primjenjuje prema njima. Stoga je bitno da shvaćanje i otklanjanje uzroka koji dovode do terorizma bude sastavni dio kako nacionalnih tako i međunarodnih strategija za borbu protiv terorizma. Dosađajna protuteroristička djelovanja taj uvjet nisu postigla. Upravo je to jedan od središnjih razloga njihova neuspjeha. Stavljanje naglaska na represivne institucije nacionalne i međunarodne sigurnosti u borbi protiv terorizma nije otklonilo opasnosti od terorizma i iskorijenilo terorizam. To je moguće zato što je snagama sigurnosti dodijeljena politička uloga. Za rješavanje sociopolitičkih problema, a terorizam to nesporno jest, nadležan je politički sustav, a ne snage sigurnosti. Politički sustav ima znatno jače instrumente za borbu protiv terorizma nego sustav sigurnosti. Dodatno, stavljanje naglaska na represivne institucije sigurnosti u borbi protiv terorizma nedržavnih entiteta u konačnici samo generira nasilje. Jesu li onda suvremene nacionalne i međunarodne protuterorističke strategije na određen način eufemizam novog oblika državnog terorizma (terora)? Nova protuteroristička strateška djelovanja trebala bi to uzeti u obzir. Razlog je vrlo jednostavan: su-

vremeni terorizam, koji je sve veća opasnost i prijetnja nacionalnoj sigurnosti niza država i ukupnoj međunarodnoj sigurnosti, pri čemu su sve veće i sposobnosti onih koji su skloni terorizmu, u 53% slučajeva u manjem ili većem postotku već se pokazao kao efikasno sredstvo za ostvarenje političkih ciljeva.

LITERATURA

- AHMAD, E. (1998.), *Terrorism: Theirs & Ours*, u: Howard, D. R.; Sawyer, L. R. (2004.) (ur.), *Terrorism and Counterterrorism: Understanding The New Security Environment: Readings & Interpretations*, Guilford: The McGraw Hill Companies.
- BILANDŽIĆ, M. (2005.), *Sjeverna Irska između rata i mira*, Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- BILANDŽIĆ, M. (2006.), *Perspektive sjevernoirskog sukoba: kraj IRA-e ili jedinstvena Irska*, *Polemos*, 9 (2): 73-99.
- BILANDŽIĆ, M. (2008.), *Islamske oružane organizacije i islamizam na primjeru Bliskog istoka*, *Revija za sociologiju*, XXXIX (4): 307-330.
- DUGAN, L., LAFREE, G., CRAGIN, K., KASUPSKI, A. (March 2008.), *Building and Analyzing a Comprehensive Open Source Data Base on Global Terrorist Events*, preuzeto s: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/223287.pdf>, učitano 11. veljače 2009.
- ESPOSITO, L. J. (2008.), *Nesveti rat: teror u ime islama*. Sarajevo/ Zagreb: TKD Šahinpašić.
- HOFFMAN, B. (2006.), *Inside Terrorism*, New York: Columbia University Press.
- JONES, G. S., LIBICKI, C. M. (2008.), *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering al Qa'ida*. Santa Monica: RAND Corporation.
- LAQUEUR, W. (1987.), *The Age of Terrorism*, Boston: Little Brown.
- LAQUEUR, W. (1977.), *Terrorism*, London: Weidenfeld and Nicholson.
- National Counterterrorism Center (30 April 2007.), *Report on Terrorist Incidents – 2006*, Washington.
- PETTIFORD, L., HARDING, D. (2005.), *Terorizam: novi svjetski rat*, Zagreb: Mozaik knjiga.
- SCHMID, A. (1984.), *Political Terrorism: A Research Guide*, New Brunswick: TransAction Books.
- TATALOVIĆ, S., BILANDŽIĆ, M. (2005.), *Osnove nacionalne sigurnosti*, Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova.
- TOWNSHEND, Ch. (2003.), *Terorizam*, Sarajevo: TKD Šahinpašić.